

S p r a w o z d a n i e

komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. listopada 1893, do końca listopada 1894.

Wysoki Sejmie!

W zakresie czynności Departamentu VI. nie zaszła od 1. listopada 1893 żadna zmiana, czynności jednak były nierównie większe, jak w bezpośrednio poprzednim roku, nietylko z powodu zwiększenia liczby ekshibitów, ale także i to głównie z powodu, iż wprowadzenie w wykonanie ustawy o poborze krajowym opłat konsumcyjnych, i wydzierżawienie prawa poboru onych przysporzyło Departamentowi VI. niezwykle wiele zajęcia i żmudnej pracy.

Mimo tego znaczne przyrostu czynności, wykonywał Departament VI. urzędowanie swoje prawidłowo; wszystkie bowiem ekshibita zostały załatwione, wszystkie polecenia Wysokiego Sejmu Wydziałowi krajowemu udzielone, a do zakresu Departamentu VI. należące zostały wykonane.

Przystępując do omówienia ważniejszych spraw, poruszonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. zaznacza komisya prawnicza przede wszystkim, iż następujące uchwalone przez Wysoki Sejm projekta ustaw otrzymały Najwyższą Sankeyę:

Projekt ustawy w przedmiocie zmiany obszarów Reprezentacyi powiatowych w Cieszanowie i Jaworowie uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 5. lutego 1894.

Projekt ustawy zawierającej dodatek do §. 1. ordynacyi wyborczej dla gminy król. stoł. miasta Lwowa.

Projekt ustawy zawierającej dodatek do §§. 22. i 32. prowizorycznego statutu dla król. stoł. miasta Krakowa.

Nareszcie uchwalony przez Wysoki Sejm projekt ustawy o poborze krajowych opłat konsumcyjnych.

Zgodnie z uchwałami Wysokiego Sejmu, wyłączyło e. k. Ministerstwo sprawiedliwości gminy Ponikiew, Koziniec i Kaczyna z okręgu Andrychowa i przydzieliło je do okręgu e. k. Sądu powiatowego m. del. w Wadowicach.

Gminy Świniarka z Maławsią, Gać i Niżkowa z Szymanowicami z okręgu sądowego Starego Sącza, przyłączając je do okręgu sądowego w Nowym Sączu, wreszcie gminy i obszary dworskie Książnica, Podleszany i Wola Mielecka z okręgu Sądu powiatowego w Radomyślu, które przyniosło do okręgu Sądu powiatowego w Mielcu;

Zaś co do uchwał Wysokiego Sejmu względem utworzenia sądów powiatowych w Wielopolu, Żołyni i w Bołszowcach, oświadczyło c. k. Ministerstwo sprawiedliwości, iż sprawy te pozostawia bez skutku.

Poleceniu Wysokiego Sejmu z dnia 9. lutego 1894, ażeby co do wyboru najwłaściwszej miejscowości na siedzibę nowego Sądu obwodowego dla północno-wschodniej części kraju między Wisłą a Sanem, nzupełnił badania i na następnej sesyi przedłożył wniosek, niemógł Wydział krajowy zadość uczynić, wezwanie bowiem do Reprezentacyj powiatowych w Tarnobrzegu Mielcu, Kolbuszowie i Nisku o zgodny wybór miejscowości nieodniosło pożądanego skutku, ile że każda z tych Reprezentacyj powiatowych stanowczo żąda utworzenia Sądu kolegiálnego w swojej miejscowości.

W obec tego stanu rzeczy zawiadomił Wydział krajowy pismem z dnia 3. sierpnia 1894 L. 39.696 wspomniane reprezentacje powiatowe, że nie jest w możności popierać przed Wysokim Sejmem sprawy utworzenia Sądu kolegiálnego między Wisłą a Sanem

Z okoliczności, że dotąd nie nadeszła od żadnej z tych Reprezentacyj powiatowych odpowiedź, wnosi Wydział krajowy, iż zdają się one być zadowolone.

Komisya prawnicza sądzi, że pomnożenie w kraju Sądów kolegialnych jest nie tylko pożądanem w interesie dotyczących powiatów, ale w interesie całego kraju, że zatem Wydział krajowy nie powini n poprzestać na powyższem zawiadomieniu, lecz powinien ponownie i to z naciskiem wezwać Reprezentacje powiatowe o wybór najodpowiedniejszej miejscowości na siedzibę Sądu kolegiálnego, spodziewać się bowiem należy, iż one porzucą zajmowane dotąd stanowisko interesów partykularnych, i w dobrze zrozumianym interesie publicznym zgodzą się na miejscowość, w której z największą dla tych powiatów korzyścią utworzenie Sądu kolegiálnego byłoby pożądanem.

Petycyi gminy Markowa o wyłączenie z okręgu Sądu powiatowego w Przeworsku i przydzielenie onej do Sądu powiatowego w Łańcucie, nie popiera Wydział krajowy z powodu, iż w skutek dochodzeń przeprowadzonych, c. k. Wyższy Sąd krajowy w Krakowie sprzeciwił się temu żądaniu.

W skutek petycyi miasta Chyrowa wniesionej do c. k. Ministerstwa sprawiedliwości o utworzenie nowego Sądu powiatowego w Chyrowie ewentualnie o przeniesienie c. k. Sądu powiatowego ze Starej Soli do Chyrowa, przeprowadził c. k. Wyższy Sąd krajowy we Lwowie dochodzenia i przedłożył Wydziałowi krajowemu akta, celem spowodowania opinii Wysokiego Sejmu o tej petycyi.

Wydział krajowy postanowił jednak niepopierać żądania miasta Chyrowa przed Wysokim Sejmem z powodów w sprawozdaniu wyszczególnionych, które komisya prawnicza uznaje za uzasadnione, między którymi poważne miejsce zajdne okoliczność, iż Wysoki Sejm już dwa razy nad taką petycyą Chyrowa przeszedł do porządku dziennego.

Sprawa ta nie jest wszakże stanowczo zakończona, na posiedzeniu bowiem z dnia 12. b. m. przekazał Wysoki Sejm petycyę gminy Chyrowa o utworzenie nowego Sądu powiatowego w Chyrowie i przyłączenie nowego tego okręgu sądowego do okręgu c. k. Starostwa w Dobromilu Wydziałowi krajowemu do sprawozdania.

Nakoniec nadmienia komisya prawnicza co do praw terytoryalnych, iż Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi sprawozdania dotyczące zrównania granic powiatów politycznych z okręgami reprezentacji powiatowych, a mianowicie przeniesienia gminy i obszaru dworskiego. Nowoszyn z okręgu Reprezentacji powiatowej w Rohatynie do okręgu powiatowej Reprezentacji w Żydaczowie tudzież gminy Pstrągowa z obszarem dworskim z okręgu reprezentacji powiatowej w Ropczycach do okręgu Reprezentacji powiatowej w Rzeszowie i sprawozdanie o petycyi gminy Zatopie i Podlipie o wyłączenie z okręgu c. k. Sądu pow. w Żabnie, a przydzielenie do okręgu c. k. Sądu pow. w Dąbrowie, wreszcie sprawozdanie w przedmiocie przeniesienia c. k.

Sądu powiatowego w Siemieniu do Suchej i utworzenia równocześnie nowego Sądu powiatowego w Jelesni, które to sprawozdania będą przedmiotem osobnych sprawozdań.

Reszta spraw terytoryalnych, przekazanych przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu jest w toku dochodzeń.

W sprawach wojskowych zaznaczyć należy, że w roku ubiegłym Wydział krajowy mniejszą przedstawił liczbę funkcyjonaryuszy autonomicznych do uwolnienia od czynnej służby w pospolitem ruszeniu, jak w poprzednich latach, że jednak w stosunku do przedstawień rezultat był korzystniejszy, tudzież że w przyszłości dla uniknięcia zbytecznych korespondencji Wydział krajowy w skutek odezwy c. k. Namiestnictwa posyłać będzie wnioski swoje na uwolnienie osób ze względów publicznych od służby w pospolitem ruszeniu c. k. Namiestnictwu.

W nader dla Skarbu krajowego ważnej sprawie zrównania kwaternkowego dla c. k. żandarmeryi z wynagrodzeniem za kwaterunek dla c. k. armii nie otrzymał Wydział krajowy wprowadzić żadnej od Rządu odpowiedzi, lecz ustawą z dnia 25. grudnia 1894 Nr. 1. (Dz. u. p. z r. 1895.) o żandarmeryi, podwyższone zostało wynagrodzenie za kwaterunek żandarmeryi wynoszące dotąd $2\frac{1}{2}$ ct. na $4\frac{7}{10}$ ct. zaś wynagrodzenie za kwatery dla oficerów żandarmeryi zrównanem z owem dla c. k. armii, a to od 1. stycznia 1895.

Różnica między wynagrodzeniem kwaternkowym dla c. k. armii, wynoszącem po 6 ct. za pomieszczenie jednego żołnierza, znajduje tłumaczenie w tem, że kraj niedostarcza dla żandarmeryi paliwa i światła, za które wynagrodzeniu wynosi $1\frac{5}{10}$ ct.

Wskutek tej zmiany zmniejszy się wydatek na kwaterunek c. k. żandarmeryi o około 20.000 zlr. rocznie.

W dziedzinie ustawodawstwa cywilnego i karnego przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy o ulgach legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych i podaje do wiadomości Wysokiego Sejmu odpowiedź c. k. Rządu, iż c. k. Ministerstwo sprawiedliwości nieprzychyliło się do rezolucyi Wysokiego Sejmu, żądającej zmiany ustawy z dnia 24. Maja 1882 Nr. 51. (Dz. n. p.) w kierunku, ażeby rozstrzyganie spraw o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880 Nr. 35. i 37. (Dz. u. p.) należących do Sądów, przekazywano tylko wtedy Trybunałom I. Instancyi, jeżeli z tych czynów, lub zaniedbań wynikła już szkoda, we wszystkich zaś innych wypadkach sądom powiatowym;

że na uchwałę Wysokiego Sejmu z 13. lutego 1894, dotyczącą pomnożenia liczby geometrów ewidencyjnych, przedłożoną c. k. Ministerstwu Skarbu nieotrzymał dotąd odpowiedzi;

wreszcie, że Wydział krajowy uchwalił nieponawiać niezadowolonego na ostatniej sesyi projektu ustawy łowieckiej.

W sprawie reformy ustawy o należnościach przedstawiła komisya prawnicza w sprawozdaniu o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności departamentu VI. za czas od 1. października 1891 do końca roku 1892, które nie przyszło pod obradę Wysokiego Sejmu i następnem za czas od 1. stycznia do końca października 1893 uciążliwości obowiązującej ustawy i naglącą potrzebę wydania nowej, a Wysoki Sejm uchwalił dnia 10. Lutego 1894. wezwanie do Rządu o przedłożenie w jak najkrótszym czasie do konstytucyjnego traktowania projektu ustawy o należnościach, uchylającego wszystkie obowiązujące obecnie ustawy i przepisy o stemplach i należnościach.

Uchwałę tą i memoryał oparty na zebranych materiałach przedłożył Wydział krajowy c. k. Rządowi, na które nie nadeszła odpowiedź.

Zważywszy, iż ustawa o należnościach jest nadzwyczaj niedokładną i uciążliwą, że nietylko Wysoki Sejm już kilkakrotnie powziętymi uchwałami domagał się reformy onej, ale także w Radzie państwa od 30 przeszło lat takie same żądanie wielokrotnie uchwalano, nareszcie że ówczesny Minister Skarbu w roku 1862 oświadczył podczas obrad nad ustawą z 13. grudnia 1862 w Izbie posłów do Rady Państwa, iż uznaje potrzebę reformy ustawy o należnościach i że roboty przygotowawcze do takowej od dłuższego czasu są w toku;

zważywszy dalej, że potrzeba reformy ustaw o należnościach staje się tem naglejszą, bo obowiązujące ustawy i przepisy nastroczają szerokie pole do co raz uciążliwszych wymagań, z czego c. k. Władze skarbowe szczególnie w ostatnich czasach na szkodę ludności nad miarę korzystają, uważa komisya prawnicza ponowienie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 10 lutego 1894. za wskazane.

Na uchwałę Wysokiego Sejmu żądającą zarządzenia rewizyi katastru podatkowego, co do gruntów położonych na brzegach rzek, które przez powódź zostały zniszczone, powziętą na posiedzeniu z dnia 9. lutego 1894 odpowiedziała c. k. krajowa Dyrekcya Skarbu na podstawie re-skryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 9. kwietnia 1894 L. 16.300., że do zarządzenia sprawdzenia z urzędu zmian stałych przez powódź powstałych niebyłaby upoważnioną, że jednak urzędnicy pomiarowi otrzymali polecenie, ażeby podczas pobytu swego w gminach, które były dotknięte powodzią, wyrządzone takową stałe zmiany w przedmiocie w myśl przepisu §. 12. ustawy z 23. maja 1883. (Nr. 28. Dz. u. p.) z urzędu sprawdzali.

Komisya prawnicza zaznacza, że w obec przeprowadzić się mającej rewizyi katastru podatku gruntowego, która z mocy postanowienia §. 41. ustawy z 24. Maja 869. U. 88. (Dz. u. p.) i w obec ustawy z 1. stycznia, 1895. (Nr. 3. Dz. u. p.) w bieżącym roku rozpocząć się powinna. zmiany tego rodzaju, któreby dotąd nie były sprawdzone, sprawdzone będą.

W sprawozdaniu swoim przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wyrok c. k. Trybunału administracyjnego z 7. lutego 1894. L. 532. znoszący orzeczenie c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 3. grudnia 1892. L. 86.721, którem dodatkowy wymiar należności propinacyjnej dla 8. szynkarzy licencyonowanych w Przemyślu wydany przez c. k. Starostwo w Przemyślu dnia 12. stycznia 1892 L. 42.916 zatwierdzono, zostało zniesione.

Komisji prawniczej powody przez c. k. Trybunał admiuistracyjny przytoczone w wyroku nie przekonywują;

zważywszy bowiem, że licenye czyli koncesye na szynki wydaje c. k. Starostwo, że jeżeli mając wiadomość o istniejących szynkarzach licencyonowanych, przez oczywiste przeoczenie wykazało 8. licencyonowanych szynkarzy w Przemyślu, jako zwykłych szynkarzy i pierwotnie dnia 11. marca 1878. l. 1737. wymierzyło tymże roczne opłaty po 20. zł. zamiast jak należało po 100 zł. w. a. zaś po spostrzeniu oczywistej pomyłki wymiarem należności propinacyjnej z dnia 12. stycznia 1892, L. 42916. podwyższyło opłatę roczną na 100 zł. w. a. wymiar ten dodatkowy przedstawia się jako sprostowanie istotnego błędu, które jak to przy należnościach rządowych się dzieje, z urzędem nastąpić powinno.

Komisya prawnicza sądzi że z wymiarn opartego na istotnym błędzie tych 7. szynkarzy (bo jeden w między czasie umarł) żadnych praw nabyć nie mogli, a jeżeliby zachodziła wątpliwość co do opłat pro praeterito, pod żadnym warunkiem nie nabyli prawa opłacania także w przyszłości aż do końca r. 1910. należności propinacyjnej w kwocie po 20 zł. w.

Wydział krajowy udzielił też akta syndykowi swojemu z poleceniem, ażeby zdał sprawę, czyli i jakie kroki przedsięwziąć by można w celu ochronienia funduszu specjalnego propinacyjnego miasta Przemyśla, od tak znacznej szkody.

Komisya prawnicza zaznacza, że jedynie z winy c. k. Starostwa w Przemyślu specjalny fundusz propinacyjny miasta Przemyśla poniósł już za czas przeszły stratę w kwocie 10.440 zł. w. a. która została odpisana, że szkoda ta staje się dla miasta Przemyśla tem dotkliwszą jeżeli się zważy, iż do specjalnego jego funduszu propinacyjnego wpływać mają do końca roku 1910 opłaty rocznie o 560 zł. niższe, jak być powinny, że zatem z doliczeniem skapitalizowanych odsetek szkoda miastu wyrządzona poważną przedstawia cyfrę; słusznie więc Wydział krajowy szuka sposobu uchylenia lub powetowania szkody.

Z wprowadzenia w wykonanie ustawy z dnia 15. kwietnia 1894. Nr. 33 (Dz. ust. kr.) o porborze krajowych opłat konsumcyjnych, przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie, komisya prawnicza zaznacza zatem tylko, iż po zwalczeniu rozlicznych trudności

jakie z wydzierżawieniem prawa poboru były połączone, Wydział krajowy sprawę z możliwą korzyścią dla skarbu krajowego załatwił i wszystkie okręgi poborowe wydzierżawił,

Co do poboru dotychczasowych opłat konsumcyjnych, zostały wedle zasiągniętej w Wydziale krajowym wiadomości, wszystkie prawie raty dzierżawne po koniec roku 1894 w płacone, dwóch tylko pozostało restancyonaryuszy, lecz i co do tych uiszczenie jest zabezpieczone.

W sporze granicznym przy Morskiem Oku, wystosował Wydział krajowy starannie i wyczerpująco opracowany memoryał do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, a równocześnie prośbę do Najjaśniejszego Pana o udzielenie posłuchania dla deputacyi przez Wysoki Sejm wybranej; deputacya ta z JE. Marszałkiem krajowym na czele, przedstawiła się Najjaśniejszemu Panu i przedłożyła imieniem Wysokiego Sejmu prośbę o spowodowanie zbadania praw naszego kraju i ostateczne rozstrzygnięcie tego sporn.

Spór ten nie jest jednak dotąd rozstrzygnięty; w skutek zgodnego postanowienia Rządów austriackiego i węgierskiego miała się w r. 1894 odbyć na miejscu spornem komisya reambulacyjna celem sporządzenia na podstawie zebranych materyałów mapy, uwidaczniającej wszystkie, w rozmaitych epokach na spornem terytorium dokonane pomiary.

Czy komisya ta rozpoczęła i ukończyła swoje czynności, Wydział krajowy niema żadnej wiadomości, jakkolwiek bowiem w memorandum wniesionem wyraźnie prosił o dopuszczanie delegata swego do komisyi mieszanej, gdyby się komisya taka zebrać miała, nie otrzymał dotąd wezwania i odpowiedzi na prośbę.

Komisya prawnicza wyraża niepełną nadzieję, że w obec dostarczonych niewątpliwych dowodów przynależności spornego terytorium do naszego kraju, w obec przeszło trzystoletniej przynależności onego do Królestwa Polskiego, a przeszło stuletniej do Królestwa Galicyi i Lodomeryi w obec wreszcie przeszło stuletniego prawnego, nieprzerwanego, do dziś dnia utrzymanego posiadania spornego terytorium, spór w mowie będący sprawiedliwie i na korzyść kraju naszego zostanie rozstrzygnięty. Gdy kilkakrotnemi uchwałami i wysłaniem Deputacyi do Najjaśniejszego Pana Wysoki Sejm uczynił wszystko możebne dla ochrony od zaborn, drogiego dla każdego polaka pasma ojczyznej ziemi przez cheiwego sąsiada, komisya prawnicza nie uważa za stosowne przedłożyć Wysokiemu Sejmowi jakkolwiek do uchwalenia wniosek, spodziewa się jedynie po życzliwości Jego Ekse. ministra Jaworskiego i gorliwości Koła polskiego w Wiedniu, iż dołożą wszelkich starań w celu uzyskania jak najspieszniejszej i sprawiedliwej decyzji tej, dla kraju naszego tak ważnej sprawy.

Rezolucya Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1894 w sprawie zaprowadzenia przymusu ubezpieczenia budynków od szkód ogniowych, nieodniosła dotąd żadnego skutku.

Wydział krajowy czuwa starannie nad tem, by istniejące przepisy o policyi ogniowej w gminach wiejskich i miejskich jak najściślej były przestrzegane, a z odpowiedzi Wydziałów powiatowych na dwa okólniki wydane przez Wydział krajowy okazuje się, że Wydziały powiatowe i zarządy miast i miasteczek tudzież gminy wiejskie zwracają co raz większą uwagę na wykonywanie przepisów policyi ogniowej i że stan rzeczy tak co do zaprowadzania straży pożarnych, jako też co do uchwalań regulaminów ogniowych i sprawiania przyrządów ratunkowych się polepsza.

Niemoże komisya prawnicza pominąć milezieniem okoliczności, że wymienione w sprawozdaniu Wydziały powiatowe: bobrecki, brzeski, buczacki, gorlicki i jaworowski, niepomnie na ważność sprawy pod względem ekonomicznym, na wszelkie wezwania Wydziału krajowego niedają żadnej odpowiedzi, w skutek czego Wydział krajowy o stanie rzeczy w tych powiatach niema wiadomości i wyraża nadzieję, że ponowne wezwanie Wydziału krajowego rozbudzi nareszcie poczucie obowiązku tych Wydziałów powiatowych i odniesie pożądaný skutek.

W końcu podnosi komisya prawnicza, że przeglądając czynności Departamentu VI. Wydziału krajowego przekonała się, iż Wydział krajowy utrzymuje w ewidencji sprawy dotąd niezalatwione i stara się o przyspieszenie załatwienia tychże.

Komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. do wiadomości.

2) Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w jak najkrótszym czasie przedłożył do konstytucyjnego traktowania projekt ustawy o należytościach systematycznie opracowany, uchylający wszystkie obowiązujące obecnie ustawy i przepisy o stemplach i należytościach, uwzględniający przy tem potrzebę uproszczenia postanowień prawnych i ulżenia ludności.

Lwów 19. Stycznia 1895.

Przewodniczący :

Zoll w. r.

Sprawozdawca :

Dworski w. r.